

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 16

85. ÅRGANG

1. SEPTEMBER

1973

Beskyldningene
mot
Portugal:

«LANDSBYEN SOM FORSVANT»

(SIDE 246)

«SPORVOGNER OG POESI»

(SIDE 244)

«ETT ÅR FØR SYNODEN»

(SIDE 248)

To unge norske ordenssøstre

Sist lørdag, den 25. august avla to unge norske dominikanerinner, søster Edle og søster Karin, de høytidelige, evige løfter for biskopen under en messe i St. Dominikus kirke i Oslo. Foruten biskopen, mange av prestene og søstre fra andre ordenssamfunn i bispedømmet var generalpriorinnen for dominikanerinnenenes tredje orden til stede sammen med de to's med-søstre, slektninger og venner i en fullsatt kirke.

Efter valget

I neste nummer av ST. OLAV — som kommer fire, fem dager etter Stortingsvalget — vil bladets medarbeider, pater D. J. Boers ha en aktuell kommentar om norske katolikkers stemmegivning.

Paven bygger boliger

Nitti-ni familier fra Romas slumstrøk flytter nå inn i nye leiligheter som er bygget på Pave Pauls ordre. Byggingen har skjedd i samarbeide med byens myndigheter som tegn på forståelse og hjelp til de tusener som lever i dyp elendighet i og rundt den italienske hovedstad.

Husene er bygget i Acilla, mellom byen og havet og skal etter presserapporter ha kostet Vatikanet rundt fem millioner kroner. Pengene har kommet fra salg av en eiendom Vatikanet eiet i Romas sentrum.

REDAKSJONELT

BESKYLDNING

Redaksjonen har forsøkt å få en viss rettfærdig balanse i stoffet om Portugals afrikanske kolonikamp i dette nummeret ved å gjengi to erklæringer som avviser anklagene og som forklarer regjeringens politikk (side 246 og side 250). På den annen side er det umulig å bortforklare misjonærenes beretninger om drap på sivile, ødeleggelse av landsbyer og brutalitet mot politiske fanger, og vi har derfor først og fremst kanskje lagt vekt på disse presters ord. Et par av dem har mange års tjeneste i Mozambique bak seg og kan neppe mistenkes for rene «bakvaskelser, løgn og hat» til myndighetene. Forklaringen ligger muligens i andre ting.

I en annen av dagens hovedhistorier i dette blad omtaler vi forber-

Fra Mozambique.

delsene til neste års Bispesynode i Rom. I ett av de spørsmål som stilles til bispekonferansen av Vatikanet heter det nemlig: «Passer man på at Kirken i en klassekamp ikke blir for nært bundet til bare en side og der-

REDAKSJONELT:

DÅRLIG INFOR

Man skal være forsiktig med å skrive i avisene hvis man ikke er utstyrt med skikkelig bakgrunnsstoff og riktige informasjoner. Som regel er nemlig ikke oppriktig vrede og glødende engasjement nok. Det kreves noe mer.

Mandag 13. august sto en artikkel i Morgenbladet av en norsk katolikk, Knut Eggen. Artikkelen het LA DEM LEVE, dreiet seg om synet på provosert abort. Eggen tok sitt utgangspunkt i dette at «det raser en åndskamp over Europa idag. Det kristne-metafysiske livssyn ruster seg til et avgjørende slag mot materialismen. Kampen vil komme til å stå om menneskets og samfunnets syn på provosert abort, og derfor videst sett også om synet på menneskets verdighet og livets ukrenkelighet.»

Lenger nede i artikkelen skriver så Eggen plutselig:

«Den som kanskje er mest skuffende, ikke minst for en som selv er katolikk, er at den Katolske Kirke i

Norge forholder seg så taus. Man kan si den er liten denne Kirken, men den er dog en gren av det sterkeste åndelige kraftsenter i Europa. Den bruker å bli hørt når den taler.»

Han gjentar to ganger senere noe av denne anklagen:

«Kirkene, ikke minst den Katolske Kirke i Norge er redde for å støte en forvirret og radikal ungdomsfløy som stokker sine åndelige kort uten skikkelig veiledning.»

Og til slutt:

«Hvorfor har ikke den katolske

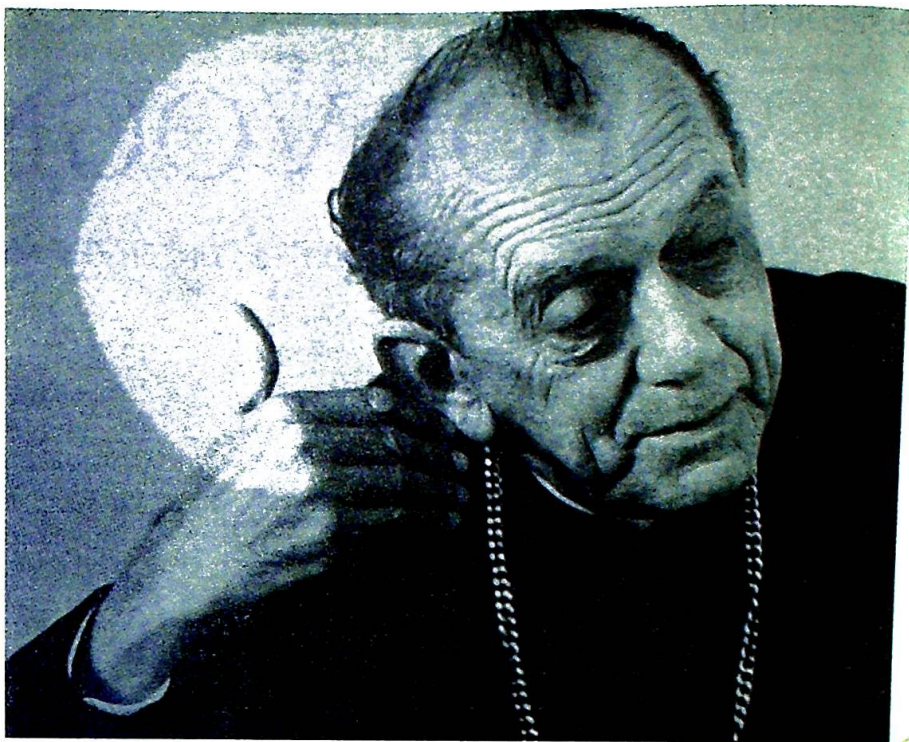

GENE

med mister sin apostoliske frihet?» Som andre steder er det kanskje dette man nå får klare tegn på: Kirkens prester bryter de gamle bånd som har knyttet dem for nært til den ene part — og Portugal er bare en part i kampen i Afrika hvor mye man enn drømmer om den «multirasiale løsning», den såkalte tredje løsning. Misjonærene som i årevis har forsøkt å bringe Evangeliet ut til de fattige landsbyene, nekter å la seg binde av falske lojalitetshensyn til sine portugisiske trosfeller — drap, brutalitet og overgrep mot forsvarsløse kan ikke forsvares, og skal ikke lenger forsvares.

En slik holdning angår oss som katolikker ænno 1973 — uansett vår private politiske mening.

A. R.

HELDER CAMARA

Erkebiskopen av Olinda-Recife er i det ytre ingen imponerende figur. Han er liten, tynn og enkelte ganger så dødstrett at han faller i søvn i løpet av et minutt i et sideværelse når han får anledning til å ta en kort pause i sine mange avtaler og plikter. Han er alltid kledd på samme måten, i en lang, sort soutan med et meget enkelt trekors i en kjede rundt halsen som tegn på sitt embede. Likevel er denne mannen som kanskje virker ubetydelig i verdens øyne den som tusener lytter til og lærer noe av, ja, lærer viktige og helt avgjørende ting av. Hvert år får han rundt åtti invitasjoner til å komme til forskjellige steder på kloden for å snakke om sitt hovedtema som er fred og rettferdighet og ikke-vold — han får bare anledning til å si ja til fire, fem av dem. Da han nylig var i Norge, var det således for første gang. Han talte til flere hundre protestantiske prester på et nordisk møte i Rauland, han møtte pressen en sen kveldstid, han hadde en samtale med den norske kirke- og undervisningsminister, han måtte opp i Fjernsynshuset fordi man der ønsket å lave et program med ham, han talte i Oslo Domkirke — og han tok fly videre til nye avtaler i Paris, en slags mellomstasjon før han la ut på en foredragsreise til De forente stater. Derefter bærer det hjem, og hjem er det utfattige området i den nord-østlige delen av Brasil hvor han bor og

administrerer sitt erkebispedomme. Den hvile han får kan ofte være så som så. Nylig moret regimets folk seg med å ringe ham opp hvert 15. minutt døgnet rundt, i dagesvis, for å plage og uroe ham. Tok han telefonen hver gang? Under en lunsj for ham i Oslo, var det noen som stilte ham det spørsmål. Og han svarte på sitt skjjeve engelske: Selvfølgelig, det kunne jo hende at en, en eneste en, av disse oppringningene var fra noen som trengte meg. — Hans medarbeidere blir forfulgt og fengslet, for en stund siden forsvant to sporlost, han vet ikke om han vil få se dem igjen. Avisene i Brasil har ikke lov til å trykke et ord av det han sier, rundt seg ser han mennesker som lever under umenneskelige økonomiske forhold på grunn av utbyttingen, fordi kloften mellom rik og fattig stadig blir større. Som den blir det verden over, hans advarsler gjelder ikke bare forholdene i Brasil. — Jeg vil at de skal fengsle meg istedenfor mine medhjelpere, sier han unnskyldende. — Og vi skulle kanskje tilføye: De tør tydeligvis ikke. Den lille, trette mannen som aldri gir opp å forkynne sine ideer verden over og leve sin tro, er farlig også for de mektige. I det ytre er han som sagt et menneske man tilsynelatende kan blåse over ende. Men bak seg har han mange, manges støtte, også vår.

RED.

MERT

biskop i Oslo tatt noe initiativ som vi er kjent med?»

Knut Eggen hadde nok virket atskillig mer troverdig, hvis han hadde skaffet seg et minimum av opplysninger før han skrev disse sinte utfall. Den 4. september 1971 offentliggjorde vi her i bladet i sin helhet den erklæring som de nordiske katolske biskoper (deriblant den katolske biskop i Oslo) sendte ut etter et møte i Göteborg. Erklæringen fikk tittelen ABORT OG KRISTENT ANSVAR og dekket fortløpende ni sider i nevnte nummer. At en så skrivekyndig person som herr Eggen kaster seg ut i dagens debatt uten å ha kjennskap til dette, enn si uten noen gang å ha lest den er skuffende, bl. a. for andre katolikker.

RED.

SPORVOGNER OG

PORTRETTINTERVJU MED DEN NYE SOGNEPRESTEN

Av AGE RØNNING

Arendals nye katolske sogneprest, den 35 år gamle engelskmannen Alan Cyril Littlewood er tilsynelatende et menneske man kan karakterisere med noen få ord. Han er fenomenalt engelsk, han liker sin te, han har en begrenset sangstemme og en barokk latter, punktum.

Inntil man under en uhøytidelig samtale oppdager ukjente sider ved pastoren.

Pastor Littlewood er vel ikke skapt til å bli noen moderne kjendis, det er så. Han trives bedre med å ha hysteriet litt på avstand. Han liker ting med fortid, og hans interesser har en sammenheng med dette. For når han har litt fritid, leser han gjerne engelsk eller fransk lyrikk fra det 16. og det 17. århundre og studerer de gamle sporvogners historie. (Han har i tyve år vært medlem av Light Railway Transport League.)

Finnes det noen inkonsekvente punkter i dette nye bildet (bl. a. dette at han når det gjelder musikk både liker Bach og enkelte Beatles-låter), må det vel skyldes at han også trives med å være en smule inkonsekvent.

Han ble født i London i 1938, ikke langt fra det sted Hellig Olav engang kjempet — en detalj han oppdaget under sine prestestudier. Han fikk sin utdanning på en ikke-katolsk skole, fortsatte på et presteseminar og ble en dag i 1962 ordinert sammen med elleve andre i Westminster Cathedral av kardinal Godfrey. Tre måneder senere reiste han til Norge.

— Hvorfor akkurat Norge? Hvor dro de andre på kullet?

— To var afrikanere fra Uganda og reiste tilbake dit. En har havnet i Tanzania, de andre arbeider i England.

— Og du selv?

— Før jeg ble presteviet, hadde jeg bestemt meg. Hvorfor og hvordan er vanskelig å si, jeg følte at det var mitt kall, det som Gud ville med meg. Jeg gikk til mine foreldre på seminaret og ba om deres tillatelse, og etter å ha tenkt seg om sa de: «Vi sier ja, men vi vet ikke hvorfor vi sier ja. Vanligvis skulle vi ha sagt nei.»

— Er det ingen konkrete hendelser tidligere som peker mot Norge?

— Nei, vel, en. Da jeg var fem år, fikk jeg en bok med norske eventyr. Jeg hatet absolutt den boken. Men forøvrig, nei.

(Jeg har her lyst til å nevne at denne femårs-alderen øyensynlig også hadde andre virkninger: Det var på det tidspunkt unge Alan for første gang på en utflukt med sin mor fant ut at sporvogner var en fabelaktig interessant ting.)

Arendal er sikkert for ham et nytt og spennende kystby-bekjentskap. Han har vokst opp i en engelsk kystby ((Broadstairs) og han arbeidet som kapellan og sogneprest i norske kystbyer i flere år (Bergen og Hauge-sund). Det er selvfølgelig beklagelig at det ikke finnes trikker i Arendal, men medlemsbladene i sporvognfor-eningen (Tramway Review og Modern Tramway) blir omadressert til Tyholmen.

Og bøkene, bl. a. diktene, er pakket og sendt fra Akers-veien i Oslo hvor han det siste året har arbeidet som stiftskapellan. Ett av disse diktene som han er spesielt glad i er John Donnes «A Hymn to Christ, at the Author's last going into Germany»:

In what torn ship soever I embark,
That ship shall be my emblem of thy ark;
What sea soever swallow me, that flood
Shall be to me an emblem of thy blood,
Though thou with clouds of anger do disguise
Thy face; yet through that mask I know those eyes,

POESI

I ARENDAL

Which, though they turn away sometimes,
they never will despise.

I sacrifice this island unto thee,
And all whom I lov'd there and who lov'd me;
When I have put our seas betwixt them and me,
Put thou thy sea betwixt my sins and thee.
As the trees' sap doth seek the root below
In winter, in my winter now I go,
Where none but thee, th'eternal root
of True Love I may know.

Nor thou nor thy religion dost control,
the amorousness of an harmonious soul.
But thou wouldst have that love thy self: as thou
art jealous, Lord, so I am jealous now,
Thou lov'st not, till from loving more, thou free
My soul: Who ever gives, takes liberty.
O, if thou car'st not whom I love
Alas, thou lov'st not me.

Seal then this bill of my divorce to all,
On whom those fainter beams of love did fall;
Marry those loves, which in youth scattered be
on Fame, Wit, Hopes (false mistresses) to thee.
Churches are best for prayers, that have least light:
to see God only, I go out of sight:

And to 'scape stormy days, I choose
an everlasting night.

Slike toner viser en alvorlig side ved ham, synes jeg. Men det er fremdeles bare *en* side. Han er i høy grad også knyttet til nåtid og fremtid, for eksempel i religionsundervisningen. På dette felt er han i pakt med det beste i moderne religionspedagogikk. Det er også andre alvorlige sider: Han har hilst den siste Konsils retningslinjer velkommen med oppriktig glede og føler seg i pakt med disse tanker. Samtidig har han atskillig humoristisk sans, den omtalte barokke latter kan virkelig rulle ganske fritt. Han kan en kveld hvis det blir litt fritid velge en kriminalfilm på fjernsynet fremfor John Donne, eller han kan sette seg ned og gruble over hvor fordelaktig det ville være med leddvogn og gjennomgående konduktører på Oslos forstadsbaner. Og han kan på forlangende med et smil øyeblikkelig konstruere et spesielt «katolsk perspektiv» på sine kjære trikker: «Vi bygger begge på et fast system, med skinner.»

Kort sagt, reiser han på det stormfulle hav med dikteren til Tyskland, *vender* han tilbake, gjerne med trikk.

I en samtale ST. OLAV hadde med ham før han reiste til Arendal, kom vi inn på mange ting, noen skal nevnes her:

Vi snakket om hans skoletid i England, det viste seg at han ikke har gått på en katolsk skole, men tvertimot på en skole hvis grunnlegger på Elisabeth I's tid var berømt eller beryktet for sin forfølgelse av katolikker. Men pastor Littlewood sier:

«På mange måter var det en fordel for meg å gå på en ikke-katolsk skole i de årene. Når jeg nå har studert moderne undervisningsproblemer, synes jeg at jeg har kjent litt av problemet på kroppen. Jeg har også vært i den situasjon at jeg har vært den eneste katolikk i en klasse, det spiller en rolle i religionsundervisningen.»

«Fikk miljøet deg fortære til å velge prestestudiene?»

«Jo, det tror jeg. Man ser kanskje noen problemer skarpere på en ikke-katolsk skole. Man skjønner at det ikke bare er katolisismen, men hele kristenheten som er oppe i en krisesituasjon i den moderne verden. Man forstår også hvorfor mange almindelige mennesker ikke vil ha noe med kristendommen å gjøre. Jeg synes det er viktige ting, og de oppleves ikke på samme måte i en katolsk skole. Særlig blir det viktig i gymnasiealderen hvor man kommer opp i diskusjoner, blir stilt spørsmål om Kirken osv. Når læreren sier: Vel, du er katolikk, kan du fortelle oss om det — ja, så går man hjem og leser om Kirken og den katolske tro til man kan noe.»

Vi snakket også om noe helt annet, om hans to år i Haugesund og møtet med isolerte trosfeller i distriktene rundt byen:

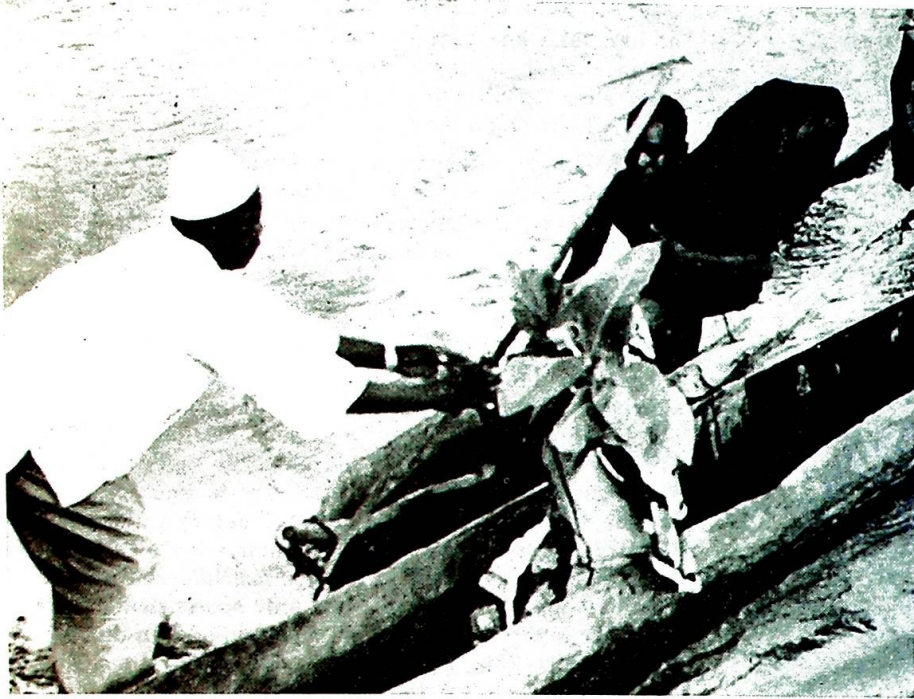
«Det som jeg også likte ved Haugesund var å besøke de katolske familiene som bodde ute i distriktene. Jeg må si at jeg beundrer mange av disse som har holdt ut som katolikker i isolasjonen. Og barna på disse stedene var mye mer villige til å komme til religionsundervisning enn barn i byene ofte er. I byen måtte barna av og til nesten sleses til undervisningstimene, men når presten kom ut i distriktene, var det en stor begivenhet. Og når jeg tenker på tiden i Haugesund, tenker jeg nok særlig på disse familier som hadde holdt ut på de mest isolerte steder. Jeg husker hvor glade de ofte var for å motta en prest. I møtet med disse menneskene og med naturen, fikk man kontakt med et virkelig stykke Norge. Min mening er den: hvis man ikke har foretatt slike lange reiser, har man i grunn ikke sett Norge og ikke følt problemene på kroppen. Det er kanskje mulig å bo i Oslo og aldri kjenne Norge. Det finnes selvfølgelig romantiske tanker om Hardanger, men det var faktisk mitt inntrykk av at dette var landets hjerte.»

«Hvordan ser de isolerte katolikkene på slike steder for eksempel på sine trosfeller i Oslo-området?»

«På mange måter tror jeg det ofte ble litt av en vane å si at folk i Oslo ikke forsto. De forstår ikke våre problemer, tenkte de. Men enkelte ganger har de utvilsomt rett. Jeg har selv opplevd at det er vanskelig å få mennesker i hovedstaden til å forstå at de har trosfeller andre steder i landet som må kjøre i fire timer for å komme til messen. Dette er problemer som mange norske katolikker ikke forstår. Ofte har de i utkantene en følelse av at man konsentrerer seg alt for meget om Oslo. De sitter med inntrykket av at *Kirken synes at Oslo er viktig, vi er ikke så viktige*. Og det er synd, det skaper en del bitterhet enkelte ganger. Det var en generell følelse ihvert fall.»

Vi snakket også om de seks årene i Bergen, en by han virkelig likte seg i og mennesker han kom i kontakt med. Vi streiftet visst også det første året i Akersveien i Oslo, et år han medgir var hardt.

(Forts. neste side)

Dette bildet viser et hemmelig møte i båt på elven mellom Mozambique og Tanzania. De to mennene tilhører FRELIMO, uavhengighetsbevegelsen i det portugisiske området.

AV ÅGE RØNNING

Beskyldningene om militære overgrep mot sivile i Mozambique er ikke motbevist. Flere katolske misjonærer støtter de første uttalelsene (se St. Olav nr. 15), og det sies nå at pave Paul personlig vil motta to av misjonærene, to spanske prester for å høre hva de har å fortelle. Det er pater Vincente Berenguer og pater Julio Moure som de siste ukene har besøkt Holland, Belgia og England på Pax Christi's oppfordring. Det skal være kardinal Alfrink som har bedt paven om å motta de to.

Begge patrene tilhører Burgos-fedrene. Pater Berenguer er 36 år gammel og har vært seks år i Mozambique. I desember ifjor møtte han 30 overlevende fra de massakrer som skal ha funnet sted den 16. desember. Flyktningene ble tatt opp i en buss han selv kjørte i omkring 18 kilometer fra Tete.

Pateren sier at han kunne se røken fra brennende landsbyer fra veien. Det

dreiet seg ikke bare om Wirijamu (som først antatt), men også om stedene Chawola og Juwau.

Så langt foreløpig om uttalelsene fra disse to misjonærene som ikke legger skjul på at de mener at konkordatet mellom Vatikanet og Portugal bør oppheves.

Fra den portugisiske ambassade i Oslo har ST. OLAV's redaksjon

Sporvogner og poesi

(Forts. fra forr. side)

Men så avbryter han på en vennlig måte alle spørsmålene for å vise meg et bilde av en gammel trikk — «one of the few totally enclosed four — wheeled cars licensed to operate on tracks narrower than standard gauge.»

Mens han spør om jeg vil bli medlem av Light Railway Transport League.

Jeg rister på hodet. Men inni meg tenker jeg som så:

«Kunne det tross alt være charmerende med en sporvogn fra Torvet til Pollen?»

Landsbyen

som allerede har brakt en del stoff om saken mottatt en erklæring med de portugisiske myndigheters svar på beskyldningene:

«Så snart feiringen av den 600-årige alliansen mellom England og Portugal ble gjort kjent, som også omfatter besøk av prins Philip i Portugal og den portugisiske statsministers besøk i London, iverksatte grupper, som støtter terroristbevegelsene i de portugisiske, oversjøiske områder, aksjoner i den engelske hovedstad, i den hensikt å forhindre og skade disse feiringene.

Disse grupper oppvådte for sitt formål det Det Britiske Arbeiderpartis støtte og også diverse britiske presseorganers sympati. Nå de siste dagene, ettersom tidspunktet for den portugisiske statsministers besøk i London nærmer seg, har anti-Portugal kampanjen tiltatt i styrke og voldsomhet.

Det er på denne bakgrunn, at man i går, den 10. ds., finner kjempeoppslag i en av London-avisene, der man refererer til de påståtte grusomheter som skulle være begått av portugisiske tropper i Mozambique. Beskyldninger om voldshandlinger begått av portugisiske styrker i Mozambique, er i noen tid blitt utnyttet av aviser i forskjellige europeiske land, basert på erklæringer fra en misjonær som forlot provinsen på grunn av samarbeide med Frelimo. Denne misjonæren har i sitt hat til Portugal publisert artikler og holdt pressekonferanser der han har forsøkt å rakke ned på Portugal, angrepet landets oversjøiske politikk og rettet beskyldninger mot de væpnede styrker. Utallige ganger er hans erklæringer blitt tilbakevist av offentligheten. Til tross for erklæringenes mer enn suspekte grunnlag, har den portugisiske regjering i et hvert tilfelle gitt ordre til sjefen for styrkene i Mozambique, til enhver tid, dersom rykter skulle dukke opp om noen som helst uregelmessigheter i de tusenvis av oppdrag som de væpnede styrker hvert år utfører i provinsen, om straks å foreta de strengeste undersøkelser. Denne prosedyre er blitt nøye overholdt, og i et overveiende flertall av undersøkelsene har beskyldningene

som forsvant

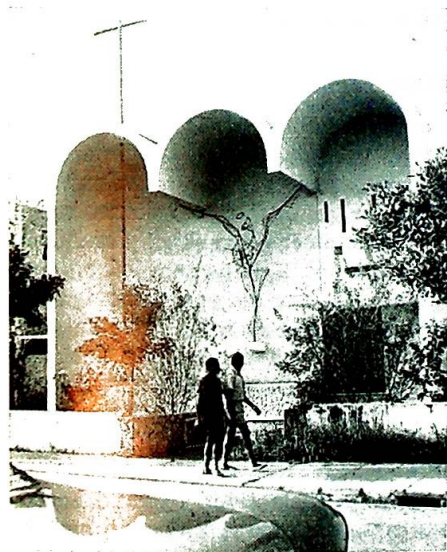
HENDELSENE I MOZAMBIQUE

vist seg grunnløse, men i de tilfelle — riktignok ganske få — der beskyldningene har vist seg å innebære riktighet, er de ansvarlige blitt alvorlig straffet.

Til tross for de nesten unngåelige risikoer forbundet med en geriljakrig, der fienden opptrer som forræder, og ikke ser seg i stand til å oppnå noe grep på en innfødt befolkning, og følgelig angriper enhver som setter seg opp imot dem, — til tross for dette, ville man selvsagt ikke unnlatt å iverksette undersøkelser i henhold til den strenge rutine man har for slike saker, dersom stedet der disse handlinger skulle ha funnet sted lot seg identifisere. Til tross for de mest inngående lister og kart over Mozambique, har man på offisielt hold i Portugal ikke kunnet finne navnet på noen landsby ved navn «Wiryamu».

Hendelsene som ble referert i London-avisen kan kun forstås i sammenheng med den åpenbare hensikt å skape en skandale i påvente av den portugisiske statsministers besøk, og sverte nasjonen og folket han representerer.»

Finnes ikke landsbyen Wiryamu? Eller har den forsvunnet?

Dette bildet ble tatt i 1964 i Quelimane i Mozambique, ved den nye Mariakirken der — rolig og vakkert, før stormen brøt løs over landet.

I en samtale med det tyske katolske nyhetsbyrået KNA har pater Berenguer og pater Moure sagt at de kjenner stedet. Det har vært i samme område som den misjonsstasjon hvor en av dem levde. Pater Berenguer (som forlot Mozambique i april i år) sier at han har hatt religionsundervisning av flere barn fra Wiryamu.

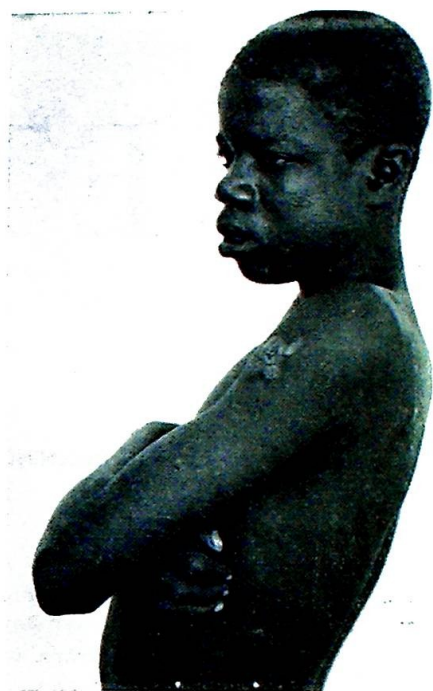
Likevel hevder altså myndighetene at stedet ikke eksisterer. Er det navnet som misforstås — eller er det andre muligheter?

Det amerikanske nyhetsmagasinet Newsweek skriver:

«På grunn av beskyldningene tillot Lissabon et par journalister å få reise inn i landet og lete etter Wiryamu — selvfølgelig fulgt av portugisiske soldater. De fant ikke landsbyen, men de fant ruinene av et sted som ble kalt Wiliamo — et navn som i den lokale dialekt lett blir til Wiryamu. Det var omtrent ingen ting igjen av landsbyen, bortsett fra de forkullede restene av fjorten hytter. Portugisiske tjenestemenn sier at innbyggere er overført til befestede landsbyer, deres hjem er ødelagt for at de ikke skal bli brukt av geriljaen. Restene av Wiliamo svarte forøvrig ikke til beskrivelsene av Wiryamu og man fant ingen benrester, intet spor etter kuler i trestammene i nærheten og ingen ammunisjonshylser. Men det at man på den annen side fant verdifulle private ting i ruinene, ting som sykler og kokeredskaper, holdt frykten levende.»

De fakta man har bygger altså på uttalelser fra misjonærer, først pater Hastings og hans artikkel i The Times, siden uttalelser fra en rekke andre prester, hovedsaklig spanske. En reporter fra The Times har også funnet et øyenvitne (St. Olav nr. 15), en 15—16 år gammel afrikansk gutt som har skildret hvordan portugisiske soldater skjøt inn i den vergeløse folkemengden i Wiryamu og etterpå satte fyr på hele landsbyen.

Foreløpig står misjonærene og denne guttens påstander mot myndighe-

Den 15 år gamle Antonio fra Chawola som til en britisk avismann har gitt en øyenvitneskildring av soldatenes angrep på flere landsbyer ifjor. Antonio har skuddsårmerker i venstre skulder. (Se forrige nummer av ST. OLAV.)

tenes egne uttalelser. Men for mange vil sikkert prestenes uttalelser veie meget tungt. Noe av det første paven selv har sagt er også formet som en tillitserklæring til Kirkens misjonærer — «ingen kan beskyldes misjonærene og Kirken for stilltiende å godta at mennesker de skal bringe evangeliet til undertrykkes og myrdes.»

Men la oss vende tilbake til disse uttalelsene. Ordenen *De hvite fedre* som i 1971 trakk tilbake sine menn fra området i protest mot de vansker myndighetene la for deres misjonsarbeide har offentliggjort opplysninger om brutalitet fra politiets side:

Pater Bertulli, en av De hvite fedre, tilbragte 25 år i Mozambique og ble provinsial. Han har nevnt en serie instrumenter myndighetene bruker for å få opplysninger fra sine fanger:

Blant disse instrumenter er svøper av elefanthud, trestokker, palmatorias, som brukes til å slå ofrenes hender og fotsåler osv.

Pater Bertulli hevder også at mange av hans venner og medhjelpere på misjonsstasjonen ble hengt opp etter fingrene.

Pateren viser til at det var en hvit politiinspektør i Beira som het Lontrao. I denne inspektørens tjenestetid fikk man på misjonsstasjonen høre om følgende hendelse:

(Forts. neste side)

ETT ÅR FØR

Bispekonferansene forbereder neste

Av AGE RØNNING

Tre spørsmål, tilfeldig valgt:

Er katolikkene i bispedømmene og sognene klar over at de er ansvarlige både for evangeliseringen av sine egne og av de som ikke har eller har mistet troen?

Passer man på at ikke Kirken i en klassekamp blir identifisert med den ene eller den andre part og på den måten mister sin apostoliske frihet?

Blir det lagt spesiell vekt i Kirken på dyder som idag er høyt ansette (rettferdighet, barmhjertighet, solidaritet, lik fordeling av rikdommene osv.) slik at disse ting blir tegn på at Kirken virkelig er det den sier?

Disse spørsmål, og en serie andre, blir sikkert satt på dagsordenen under forberedelsene til neste års Bispe-synode i Rom. Allerede nå, ett år før Synoden åpner, begynner antagelig bispekonferanser verden over etterhvert å studere det materiale som hittil er utarbeidet over Sy-

Landsbyen . . .

(Forts. fra forr. side)

«En hvit politiagent angrep en ung mann og slo ham i hodet med en stokk. Han kløvde hodeskallen på den unge. Rasende på grunn av den ulykkelige guttens skrik, drepte han ham. Det ble min jobb å bringe meldingen om dette til guttens mor.»

En annen av patrene, fr. Pille besøkte fengselet i Tete og fikk ved en feil adgang til den avdeling som bare brukes til politiske fanger. Der inne fant han fire av sine sognebarn. En var bare et levende skjelett, en annen hadde fått slått inn skallen. (Han fikk en hjerneoperasjon, men var fire dager senere tilbake i cellen, liggende på en sekk.) En tredje av menigheten hadde en knust arm som ikke engang var forbundet, den fjerde hadde fått revet av hud og kjøtt fra ryggen slik at et ben syntes.

Alt dette blir tilsammen rystende beskyldninger mot en nasjon med rike kristne tradisjoner.

nodens tema, *Evangeliseringen av den moderne verden.*

Det følgende er et forsøk på å belyse noen av de problemer som kommer opp ved hjelp av de spørsmål og retningslinjer som trekkes opp i Vatikanets dokument om saken. De første kommentarene til dette dokumentet er forøvrig meget positive, dokumentet har en åpen og selv-kritisk form, det er en god begynnelse på alt det som kommer til å bli sagt og skrevet om denne Synoden, i høst og i 1974.

En pause i forhandlingene, fra Synoden i Rom 1971.

Utgangspunktet for alt sammen er vel dette:

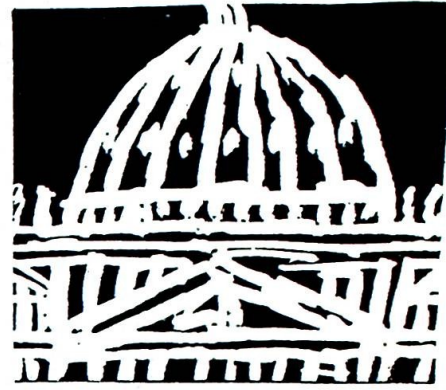
Det foregår en enorm utvikling og forandring av dagens verden. Industrialisering, urbanisering og uavhengighet skaper en ny livsform, enkeltmennesker og samfunn former ved egen innsats sine liv, ja, også menneskenes verdiskala og den måten de bedømmer tingene på forandres.

I den nye form verden får, må Kristus som led og oppsto være nærværende. Han må være det som det evige livs prinsipp, det som vi alle er kalt til. Han må være det som historiens mening og som det nye menneskets forbilde. Med andre ord, han må være nærværende som grunnlaget for menneskets håp.

Dette nærvær må virkeliggjøres gjennom Kirken, ved evangelisering. Ordet kan idag forstås på flere måter, Synodedokumentet bruker det hele tiden i denne betydning: Det arbeide som må gjøres for å forkynne og forklare Evangeliet, den aktivitet hvorved en levende tro blir vekket i ikke-kristne og holdt ved like og styrket i kristne (misjonsarbeide, prekener, religionsundervisning osv.).

SYNODEN

års debatt

Hva er dagens situasjon? Først må nevnes noen ting som faktisk letter et evangeliseringsarbeide, ihvert fall ved første øyekast:

Menneskene søker en ny livsform, frihet fra undertrykkelse, det hele menneskes utfoldelse. Den enkelte blir fra dag til dag mer og mer opptatt av disse spørsmål.

Misnøyen skyldes ikke bare manglende fremskritt, misnøyen øker også i takt med fremskrittene.

Kirken selv blir i stadig mindre grad satt i bås med de politiske strukturer i mange samfunn, og står derfor klarere frem i sin egentlige skikkelse.

Det er en tydelig reaksjon mot konformisme og døde tradisjoner.

Nye samfunnsformer av alle slag viser hvordan mennesker er grepet av tanken på solidaritet, gjensidig avhengighet. Det finnes en økt forståelse for den enkeltes ansvar.

De forskjellige ideologier i verden, religiøse og ikke-religiøse, søker samarbeide for fred og rettferdighet.

Alt dette er gode tegn. Men det finnes også faktorer i dagens situasjon som kan være hindringer i evangeliseringsarbeidet, mildt sagt:

Den moderne kultur slik den finnes uttrykt i vitenskaper som psykologi, sosiologi og antropologi og i filosofiske og økonomiske teorier står ofte for en oppfatning av mennesket og samlivet som ikke er åpen for Gud og Evangeliet.

Ateismen er på fremmarsj, men i hvilken form?

I mange land foregår i stigende grad en sekularisering av institusjonene, av skoler, hospitaler osv.

Internasjonale hendelser spiller daglig større og større rolle i menneskers liv. Det som skjer, blir fort kjent verden over.

De tradisjonelle verdier (familie, fedreland og ære) skifter. Gode etiske prinsipper man før satte høyt trekkes i tvil.

(Disse siste spørsmål stilles som tankevekkere, som diskusjonsgrunnlag for biskopene, ikke mer. Er disse tingene hindringer, hvordan virker de inn på evangeliseringsarbeidet i de forskjellige deler av verdenskirken etc.)

Men også innen Kirkens egne rekker er det grunn til å stille endefremme spørsmål:

Mange kristnes tro blir usikker når den stilles på prøve. Hvordan skal denne svakheten beskrives og forklares og hvordan virker den inn på evangeliseringsarbeidet?

Visse tanker (Gud-er-død-teologien og Kristendom-uten-religion) spres, delvis bevisst, delvis ubevisst. Hvordan virker disse tingene?

Den usikkerhet man merker når det gjelder troen viser seg tydelig i den måten man oppfatter Skriften på, og

den berører noen ganger avgjørende punkter i Evangeliet (Kristi identitet, hans guddommelige natur, Oppstandelsen, den kristne frelse etc.). Hvordan kan evangeliseringen føre frem når det stilles spørsmålstegn ved disse ting?

Det er enkelte ganger også uenighet blant Kirkens medlemmer om fortolkningen av de moralske krav som stilles i Evangeliet (om den enkeltes liv, om familien, om politikk). Svekker denne indre uenighet Kirkens moralske autoritet og de troendes samvittighet?

Det er i stigende grad vanskelig for kristne å meddele sin tro i et sprog som våre medmennesker forstår. Er de uttrykksformer Bibelen og den tradisjonelle kristne forkynnelse bruker en hindring?

Kirken beskyldes ofte for å være en institusjon som mer skjuler enn viser Evangeliets budskap. Hva er grunnlaget for en slik beskyldning?

Kirken kan ikke holde i gang sine institusjoner uten materielle midler. Men i manges øyne mistenkes Kirken for «å stå i ledetog» med visse økonomiske og politiske krefter fordi den benytter seg av disse midlene.

Det at man idag legger vekt på pluralismen, mangfoldigheten i enheten i den katolske kirke fører til en mangfoldighet i vaner, disiplin, liturgi, noen ganger også i selve forkynnelsen. Fører denne mangfoldighet til en svekkelse av den enhet som var ett av Kirkens kjennetegn?

Vi har nå kommet til en viktig konklusjon i dokumentet:

Dagens situasjon, slik den er tegnet opp i det foregående, viser helt tydelig at krisen i evangeliseringen av dagens verden ikke lar seg løse ved bare å tilpasse Kirkens aktiviteter til nye sosiologisk og psykologiske tanker og påstander. Situasjonen viser derimot hvor nødvendig det er at man dypere betrakter selve grunnlaget for evangeliseringen, nemlig frelse, tro, omvendelse, Kristi person, Kirken etc. De teologiske prinsipper for evangeliseringen må på nytt tenkes gjennom nettopp i lys av disse ting.

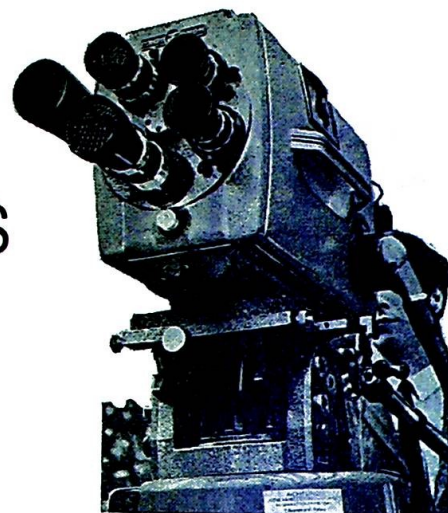
Dette kan gjøres, bl. a. takket være de retningslinjer som ble gitt av Konsilet. Mysteriets midtpunkt er Kristus. Ved sin Inkarnasjon, ord, tegn og mirakler og ved sitt fortsatte nærvær i verden fullender Kristus den frelsesgjerning ble gitt ham av Faderen, forsoner alle med Gud og bringer alle mennesker sine guddommelige gaver. Han er det sanne lys som opplyser hvert menneske, og det er bare ved hans navn de kan bli reddet. Under sitt fortsatte nærvær gir Kristus Kirken liv ved den Hellige Ånd og sender henne ut i hele verden for at hun skal gi menneskene et slikt håp.

Kirken utfører dette oppdrag til tross for syndens mysterium i verden. Kirken forkynner Evangeliet, forsøker

(Forts. side 251)

GUDESTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER		Stille messe	Høy- messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i>	lörd.:	19.00	—
Akersveien 5	sønd.:	9.30	11.00
tlf. 20 72 26 - 20 72 44		19.00	—
<i>St. Hallvard kirke</i> , Franciskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83		8.35	11.00
		18.00	—
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71		9.00	11.00
		18.30	—
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 18 21		9.00	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355		11.00	9.30
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 212587			18.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209		8.00	10.45
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10		9.00	11.00
		19.00	—
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 25 73 53 - 25 77 07		9.30	—
			—
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappellensgt. 1, tlf. 83 20 19		8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438		9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168		8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgt. 113, tlf. 23 751		8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 23 195		8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vestermgt. 5, tlf. 21 266		9.00	11.00
KRISTIANSAND S: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 255			11.00
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550		—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85		8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 51 038		—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverres gt. 26, tlf. 50 793		8.30	11.00
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O. Haraldssongt. 49, tlf. 53765		17.30	—
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyeveien 17, tlf. 53 77 35		8.30	10.45
Eikeli kirke		19.00	9.30
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534		8.30	10.45
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949		8.00	10.45
TRONHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2		8.45	11.00
Biskopen og prestegården tlf. 21 214		19.00	—
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila tlf. 21 670		6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779		8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29		8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467		8.30	11.00
ALESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 37 558		8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604		19.30	11.00
<i>St. Elisabethsøstre</i> Mellomvn. 47, tlf. 81 487		8.00	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 783		8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikal kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447 (1.VII—31.VIII)		19.00	11.00
St. Elisabeth Institutt, tlf. 11 392)		8.00	
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501		8.00	10.30

PORTUGALS AFRIKA- POLITIKK

Erklæring avgitt av Portugals statsminister, ved hans pressekonferanse for London-pressen (tatt fra Daily Telegraph).

Den kampanje som nå pågår har til hensikt å svekke Portugals forsvar av de oversjøiske områder, og tvinge den portugisiske regjering til å endre sin politikk, som består i å skape et multirasialt samfunn, der alle mennesker kunne inngå som en likeverdig del av helheten. Det er allerede et faktum, at der i de portugisiske provinsene er en større ikke-afrikansk befolkningsdel — og mennesker fra forskjellige etniske grupper lever i vennlig sameksistens. Det er faktisk vanskelig å forstå hvorfor Afrika skulle være kun for sorte afrikanere. Har kanskje Nord- og Syd-Amerika vært bibeholdt alene for den innfødte befolkning der? Heller ikke var dette tilfellet med Australia. Innen selve Afrika har der funnet sted mange folkevandringer ned gjennom tidene. Et av Afrikas største problemer skriver seg nettopp fra kontinentets mangel på folk.

De fordelaktige klimaforhold i det sydlige Afrika har gjort det mulig for familier fra Europa og andre kontinenter, spesielt fra Asia, å slå seg ned der i den hensikt å bli boende for godt. Samfunn er blitt formet der, hvis særtrekk adskiller dem fra samfunn i Ekvatorial Afrika.

I Syd Afrika er de mest viderekommende hjelpemiddel i dag en del av den alminnelige til-

værelse. Vi kan ikke innse hvorfor den politiske og økonomiske ledelse i disse multirasiale samfunn ikke skulle betros til disse samfunns mest habile medlemmer, og ikke alene til medlemmer av en bestemt rase og på grunnlag av rasistiske betraktninger. Den tanke at de hvite derfor skulle måtte forlate det sydlige Afrika kan følgelig ikke aksepteres, noe som nettopp er det proklamerte formål for de bevegelser som taler om uavhengighet for områdene med overføring av styret til de innfødte.

Disse bevegelsene ble etablert utenfor portugisisk territorium. De ledes av mennesker som i årevis ikke har hatt noen som helst kontakt med disse områder, men derimot har direkte forbindelse med kommunistland, og angriper fra nabostater med utenlandske våpen og utenlandsk finansiell støtte.

«Guerrilla» angripernes metoder er av nedbrytende art — en forrædersk type krigføring som nødvendiggjør mobilisering av store forsvarsstyrker og involverer befolkningen.

Den politikk som til stadighet har kommet til uttrykk gjennom den portugisiske regjering, er, at det i denne krigen er langt viktigere å vinne det enkelte individ enn å drepe folk. Den portugisiske regjering vil derfor på det sterkeste benekte beskyldningene om folkemord, og grusomme metoder ved militære operasjoner.

Den portugisiske regjering fordømmer all unødig vold, og

benekter intens, at den skulle ha gitt ordre til eller tolerert tilfelle av uanerknede fremgangsmåter. Portugal har begrenset seg til det berettigede forsvar av områder som i 500 år har vært portugisiske, og hvor innbyggerne er portugisere.

I erklæringen het det videre, at Portugal holder frem med sin politikk som motsetter seg umoden ensidig uavhengighet, som nødvendigvis ville bli stemplet enten som sort eller hvit rasisme.

Svensk røst

Den portugisiske premiärministern Caetano's besøk i England «størdes» av tidningsartiklar om en massaker i byn Wiriyamu i Tetedistriktet i Mo-

Det er først en liten historie som jeg for en stund siden hørte på svensk TV 1. En gutt står og henger ved en gateovergang, lyset skifter og man får klarsignal. Men en dame nøler, forsiktig. Da sier gutten:

zambique och en bred proteströrelse kom igång, både i pressen, parlamentet och på gatan.

Det var inte vilken tidning som helst som tog upp saken först utan den ansedda London Times, vars oppgifter kom från en katolsk präst, fader Adrian Hastings, som själv varit i Afrika som missionär och nu undervisar i missiologi i England. Han hade i sin tur fått dem av spanska präster, som varit i Mozambique.

Father Hastings satte sig ty-
(Forts. neste side)

«Baska på, tantem. Det blir inte grönare»

Egentlig hadde jeg ikke noe annet å fortelle idag. Det vil si, jeg har nemlig noe ganske annet:

Under erkebiskop Helder Camarins besøk i Stockholm Storkyrkan den 25. mai var det stappfullt hus av mennesker som ville høre ham.

Men under nadverdigudstjenesten som ble feiret etter hans tale, opplevde man noe ganske underlig, ifølge mine kilder.

De mange tilfeldige besøkende fikk nemlig følgende besynderlige avvísninger på det som skulle skje, fra og med punkt 12 i programmet:

INNSTIFTELSESDORDENE.

FADER VAR, fellesbønn.

UTDELINGEN, Kjenn deg her fri til å gå omkring og titte på kirken, snakke med andre og synge med i sangene, het det.

VELSIGNELSEN.

«Det er virkelig første gangen man spesielt har fremholdt at nadverdsmåltidet er et passende tidspunkt for sightseeing og konversasjon,» sier min kilde, signaturen Th. i KIT.

For vårt eget vedkommende skulle vi gjerne tilføye at det av og til er bra at det finnes folk, tanter og andre, som ikke helt stoler på de grønne signalene.

ETT ÅR FØR SYNODEN

Forts. fra side 249

å vidne om det ved sitt liv, fører menneskene til Kristus gjennom sakramentene, særlig Eukaristien, og utøver i dette en rett som ingen med noen rettferdighet kan nekte den. Kirken ønsker ikke i sin forkynnelse av Evangeliet å utbre sitt herredømme og legge andre under sin makt, den ønsker å tjene menneskene og føre dem til frelse.

Konsilets retningslinjer for alt dette bør nå studeres av Synoden. Hvordan har de virket, hvor er de ufullkomment satt ut i livet? Hver enkelt lokalkirke må tenke på spørsmål som dette:

Konsilet lærte at Kristus vil alles frelse, og at hans frelsesgjerning ikke er begrenset til Kirkens synlige enhet. Har dette på noen måte svekket gløden i evangeliseringsarbeidet? Hvorfor skal dette forstås? Hva mener man om teorier om «Anonyme kristne», «Frelse uten evangelium» osv.?

Konsilet la vekt på at mennesker må forstå Evangeliet bedre og trenge lenger inn i dets sannhet. Fører en slik insistering på «kvalitativ» katolisisme til at man ikke i samme utstrekning som før håper på å bringe flest mulig til Kirkens enhet? Hvorhen kan de to tanker, det kvalitative og kvantitative, forenes?

Konsilet lærte også at det finnes ekte religiøse verdier i ikke-kristne religioner. Og at de alle er veier frem mot Evangeliet. Noen hevder at dette må forstås slik at disse religioner har en frelsende verdi i seg selv, og at Evangeliet bare er én vei til frelse, om enn privilegert. Kan en

slik tolkning forenes med Evangeliets absolutte og enestående nyhet?

Og når det gjelder økumenismen:

Økumenisme er arbeidet for alle kristnes enhet. I samtaler understreker man det vi har felles, på samme tid unngår vi å berøre de ting som skiller oss. Kan denne vilje til enhet forenes med det oppdrag Kirken har fått om å forkynne den hele sannhet i Evangeliet? Hvordan skal man vurdere de lavere konversjoner fra andre kristne samfunn? Skyldes det, bl. a., en feilaktig oppfattelse av økumenismen?

Og dermed er vi kommet til det nye Synodedokuments avsluttende deler, noen få retningslinjer og en del forslag. Tre av disse tingene nevnte vi innledningsvis, her skal bare nevnes noen av de store retningslinjer det blir snakk om:

Siden troen er hele grunnlaget for det kristne liv, må alt som foregår i Kirken (prekener, teologisk forskning, organisasjon, gudstjeneste, institusjoner etc.) ha som mål å sørge for at enkeltpersoner og samfunn omvender seg til Gud, og at de fortsetter å leve dette nye liv.

Troens liv blir bare styrket og vokser bare i fellesskap, særlig i dagens sekulariserte samfunn. Dette viser at det er nødvendig at det utvikles fellesskap hvor enkeltmennesker kan meddele sin tro til hverandre og prøve og øke denne tro. Samtidig må slike fellesskap spre troen ut til andre.

Svensk röst

(Forts. fra forr. side)

värr inte ner och tittade på en vanlig karta, när han fick uppgifterna, och detta skapade förvirring. De portugisiska myndigheterna trodde sig få en lätt match genom att förklara att Wiriyamu inte finns på kartan. Men mängden av vittnesbörd om våldsdåd mot civilbefolkningen både i Tetedistriktet och annorstädes bara växer, och det finns orsak att sätta sin tillit till de många prästernas rapporter. Times och Sv. D. sade (17.7.) att prästerna inte har någon anledning att ge en färgad framställning, eftersom anklagelser mot Portugal skulle äventyra deras arbete och friheten för dem av deras kolleger, som fortfarande är verksamma i Mozambique.

Rapporter om det som skett har sedan flera år sänts dels till organ som FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, Kyrkornas världsår och Amnesty International, dels till kyrkliga myndigheter, både lokalt och i Rom. De Vita fädernas missionsorden drog sig för ett par år sedan tillbaka från Mozambique i protest mot förhållandena där. En portugisisk präst, tidigare i Mozambique, men nu utvisad därifrån och verksam i Peru, citerar ett brev där någon säger: «Det som plågar mig mest är inte de portugisiska myndigheternas aktioner. Sådant är normalt här. Vi lider mer av kyrkans tystnad.» Times' chefredaktör, själv katolik, förordar att Portugal och Vatikanen samt några internationellt erkända observatörer gör en undersökning för att få fram fakta om övergreppen.

Vatikanen meddelade att «den Heliga stolen upprepade gånger ingripit för att begära informationer och framföra sitt beklagande av vad som hänt. Biskoparna i Mozambique har redan medverkat i denna aktion.» Det gäller tydligen fakta som kommit fram före publikationen i Times.

Relationerna mellan Vatikanen och Portugal är inte de bästa och man har tydligen ansett det vara mest lämpligt att använda diplomatiska kanaler för

dessa hänvändelser. Biskoperna i Mozambique är förstas portugiser — och kanske litet ensidiga i sin bedömning — och de är dessutom beroende av myndigheterna för sin ämbetsutövning. Deras återhållsamhet är kanske förståelig, inte minst som det förekommit fall av fängslade präster och prelater i exil.

De har dock inte alltid undvikit att tala. Biskopen *Viera Pinto* i Nampula, som också är administrator av Beira, sade i januari 1972 i sitt budskap till fredsdagen att «jämligheten är klart och tydligt inskriven i våra lagar, men i praktiken förekommer talrika fall av social, kulturell och religiös diskriminering, i ställningstaganden som liknar rasism».

När biskop *Dias Nogueira* flyttades från Vial Cabral i Mozambique till Sa da Bandeira i Angola, kom han ut med ett herdabrev fullt av grova anklagelser mot kolonialregimen i Afrika:

Visst förekommer det guerillaattacker, säger han, men å andra sidan slås de ner med mer våld än nöden kräver. Han anklagar även polisen för våld — detta är mindre förlåtligt, eftersom det sker mot folk som inte kan försvara sig. Jag har fått veta fall, säger biskopen vidare, tyvärr vanligen för sent, av övergrepp för att inte säga verkliga brott. Det är monstruöst att påstå att terrorism bara kan utrotas med terrorism. Det är tvärtom endast genom kärlek, rättvisa, utbildning och utveckling av folkets förtroende, som terrorismen kan övervinnas, menar biskopen.

Han talar i sitt herdabrev även om hur han protesterat hos polisen och militären angående dessa övergrepp. Jag är inte naiv nog att tro att de tagit slut för det, säger han, men jag hoppas att det hjälpt i alla fall.

KVINNEN

Hvorfor kunne kvinder ikke blive præster?

När spørgsmålet stilles i datid, er det ikke fordi det nu er blevet muligt for kvinder i flere trossamfund at gå ind i præstens gerning i menigheden. Det er derimod for at rette søgelyset langt bagud i tiden, som det jo ofte er nødvendigt, når man skal søge at forklare noget, der ser ubegribeligt ud i nutidens øjne.

Som katolik føler man det også som en ekstra pligt at gøre rede for et forhold, som så klart skyldes den kirke, der var den herskende i de mange

Även missionärer har varit föremål för misstanke och ungefär hälften av dem har utsatts för polisförhör, enligt biskopen, men släppts på grund av bristande bevis. Ja, biskop *Dias Nogueira* själv utsattes för övervakning och hans personliga korrespondens blev beslagtagen. Protester ledde till bortförklaringsförsök, som först fick honom att tro att protesterna hjälpt, men idag är biskopen mindre optimistisk.

Även i hemlandet förekom protester mot kriget i kolonierna, och en ungdomsgrupp, som vid nyår 1973 fastade i protest i kyrkan i Rato i Lissabon, skall ha fått stöd av patriarken av Lissabon för sin aktion — som följde slutade med en polisattack där 80 personer togs av polisen och 12 behölls i arrest. Under sin fasta läste de texter bl a av den nuvarande påven, Paulus VI, om att freden är möjlig samt ett uttalande av kommissionen för rättvisa och fred i Oporto mot kriget, en text som biskopen av Oporto gett sitt stöd åt!

(Katolsk Kyrkotidning)

HÖSTFERIE I ITALIA?

I ASSISI — den hellige Frans' by — får De alt: Skjønne kirker, vidunderlig natur, stillhet og hvile.

Skriv på norsk eller italiensk til: Suore Svedisi di S. Brigida, Via Moiano 1, 06081 Assisi, Italia.

Hel- og halvpensjon. Damer og herrer.

OG EMBEDET

Av ELLEN NIELSEN

første århundreder af kirkehistorien. Hvorfor blev kvinder aldrig præster i den katolske kirke?

Vi kan ikke forlods bebrejde kirken dette. Kirkens budskab og praksis har fra første færd været indsvøbt i det omgivende samfunds opfattelse af mange ting i menneskelivet, blandt andet af det gængse syn på kvinden. Og samfundets opfattelse af kvinden, af hvad hun kunne og burde, hvad der kunne være hendes opgaver her i livet, har jo ændret sig, langsomt måske, men navnlig i nyere tid, og det er sket i takt med den øgede viden om biologi, fysiologi, psykologi og antropologi — som bare ikke er trængt ret langt ud i den almindelige tankegang. Men det

har dog ført til, at spørgsmålet om kønsrollerne er rejst, om disse virkelige er noget absolut, af naturen (Gud) givet, eller om der er mere i dem af rent sociologisk art, som derfor må kunne kritiseres og ændres i takt med nye samfundsmæssige situationer.

Hvordan så de gamle kulturer da på kvinden og navnlig på hendes rolle i slægtens fortsættelse?

Det er faktisk en meget ny opdagelse i historien, at kvinden biologisk bidrager lige så meget og ligeså afgørende til barnet, hun føder, som manden, faderen gør. Det vidste man ikke og kunne ikke vide hos grækerne, ikke hos jøderne, heller ikke i de kristne samfund helt op til — ja, måske til

renæssancen. Hvordan skulle tidens kvinder og mænd kunne vide det? Mandens sæd kunne ses, og hvad sæd var vidste man fra agerbruget. Men ægget var diminutivt og godt skjult i kvindens indre. Helt præcis var det i det 19. århundrede, at man første gang ved tilstrækkelig kraftige mikroskopers hjælp kunne se det lillebitte menneskeæg. Sådant har jeg fået det forklaret af en forsker ved Københavns Universitet. Det var endda sådant, at datidens lærde selv tvivlede på, hvad de så — det var så revolutionerende, at det i starten kun var en begrænset kreds af videnskabsmænd, der akcepterede opdagelsen. Man var godt nok klar over, at følgerne i opfattelsen af forplantningen og af kvin-

(Forts. neste side)

Ellen Nielsens debattinnlegg gjelder dagens kvinner — men går langt tilbake i tiden.

HALDEN

F. JØRGENSEN

Aut. rørlegger - Rørhandel

Tlf. 1844

Karl Knap ^{1/2}

Tlf. 2710

Bygningsartikler - Rør og Maskinforretning

Linoleum

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke		
Lunden kloster	}	Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet		
St. Franciskus Kirke	}	Bergen
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Hammerfest
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus	}	Hønefoss
Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen	}	Lillestrøm
St. Torfinns Klinik, Hamar		
St. Elisabeth Inst.	}	Tromsø
St. Mikals Kirke		
St. Mikals Prestegård	}	Trondheim
St. Theresia Hosp.		
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	Tønsberg
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeths Hosp.	}	Tromsø
Vår Frue Kirke		
Bispegården		
St. Olavs Kirke,	}	Trondheim
Bispegården		
St. Olavs Kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik	}	Tønsberg
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:

Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

Kvinnen og . . .

(Forts. fra forr. side)

den ville blive radikale — og hvad ville kirken sige?

Men de gamles opfattelse blev altså ud fra deres begrænsede viden den, at det var manden, faderen, der avlede barnet. Sæden bestod af en masse småbitte drengebørn, et af dem (eller sommetider to) slog rod i moderen, som et sædekorn, der slog rod i jordens muld. Hun modtog barnet — empfangen hedder det på tysk, undfange på dansk, og det betyder netop oprindeligt at tage imod. Så ernærede kvinden barnet, derfor kom det til at hedde føde eller bære barnet, ligesom jorden bærer og nærer en afgrøde. Senere kom føde så til at betyde selve det at sætte barnet i verden, når de ni måneder var gået.

Det var nu en gåde for de gamle, hvordan det oprindelige lillebitte drengebarn så af og til kunne komme til verden som en pige. Det forklarede man med, at der skete et uheld undervejs for drengen. Hvis det skete gentagne gange for en kvinde, at hun fødte piger og ikke drenge, kunne hun blive fordrevet af manden. Nu ved man, at det er mandens kønsceller, der bestemmer barnets køn. Og det var måske mere rimeligt, om man havde sagt, at manden var en »mislykket« kvinde.

Men kvinden ansås altså for en fejlslagen mand. Manden var mennesket. Det er derfor, at på flere sprog er ordet for menneske og mand det samme: latin homo, engelsk man, fransk homme. Når vi i trosbekendelsen siger, at Gud blev menneske, blev det altså oprindeligt læst om, at Gud blev mand — som det hedder hos Grundtvig: mand i lys men dog Gud i løn. Gud var selv mandig, naturligvis, og der var ikke for oldkirkens teologer noget mærkeligt i, at han fødte en søn, som det står, fra evighed af.

I gamle litterære tekster ser vi eksempler på, hvad denne opfattelse af manden som det egentlige menneske førte til. I en græsk tragedie siger Orestes, der har dræbt sin mor Klytemnestra: »Min fader alene har givet mig livet . . . hvem der dræber sin moder er ikke fademorder«. Han har ikke myrdet sit ophav — moderen er kun et »kar«, et rent midlertidigt opholdssted for barnet (se Evelyn Sullerot: Kvinden og fremtiden, s. 32). Fra den græske mytologi kender vi også historien om Pallas Athene, der sprang ud af Zeus' pande. Hvilken mandsdrom ligger der mon ikke bag

ved en sådan myte? Man får en anelse om, at mændene sommetider har følt sig frustrerede over, at de ikke selv kunne fuldt udvikle det barn, som dog opstod i deres krop, for hvis de blot havde kunnet det, ville der vel ikke kunne ske det uheld, at drengen, mennesket, undervejs blev til en pige. Nok fødte Zeus Pallas Athene som en kvinde, men hun var i alt fald iført mandsdragt, panser og plade samt våben, så hun var så godt som en mand — og hun havde i alt fald ikke ligget i moders liv.

I vor kristne lære og i biblen kan vi finde masser af eksempler, der kommer i nyt lys, når vi læser ud fra erkendelsen af de gamle forestillinger. Jeg nævnte før, hvor selvfølgelig udtrykket Guds søn måtte forekomme i oldkirken. Så står der videre »undfanget ved (eller af) Helligånden«. De der formulerede dette har ikke brugt ordet undfange med helt den betydning, de har i dag. Maria modtog Guds søn af Helligånden. Helligånden afbildes gerne som en due — det er måske her, vi skal søge oprindelsen til, at man fortalte de videregående børn, at det var en fugl, storke, som

BERGEN

Peter M.

KOLDERUP

Strandgaten 60

Glass - Porselen - Stentøy

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

BERGEN

1/5 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel

Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482

BERGEN

HOPSDAL & DAHL A/S
Aut. Installatør, TV-, Radio-
og Utstyrsforetning
TORNØEGARDEN - BERGEN

K. & J. SOLHEIM
Kjøtt - Pålegg - Delikatesser
Egen Pølsefabrikk
Tlf. 99 016 Bergen
Solheimgt. 25

ERLING KRAGE A/S

PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen

Telefon central 14 110

Telegramadresse: •Kjell•

NYGARDSGT. 19

SKAL DE BYGGE,
da henvend Dem
til oss om glass-
arbeidet.

DIDR. ANDERSEN & SØN A/S

Telgr.: Glas Bergen Tel. 15 090

bragte de små børn til moderen?

Men jomfrufødslen må ellers have været temmelig vanskelig at akseptere for de første kristne. Hvor kom Jesus fra, når Josef ikke var hans far? Fra Gud, hans himmelske fader, og ved Helligåndens bistand, svarede man. Vi moderne kristne har endnu mere grund til at ære jomfru Maria, hun gav Jesus mere end det blotte ja, hun gav ham sin biologiske arvemasse, og dermed er den menneskevordne Guds søn virkelig og reelt fremgået af den lange biologiske evolusjon, som førte frem til mennesket.

Man kan prøve at finde andre eksempler i GT. I din sæd skal alle jordens slægter velsignes. Din sæd, det er manden og hans afkom. Menneskeslægten, det er egentlig mændene og kun dem. I skabelsesberetningen hedder det, at kvinden skulle være en medhjælp for manden — han kunne jo ikke selv sette sine børn i verden, hvordan skulle de så blive mangfoldige? Men vi hører ikke nogen sige i GT: Min kone og jeg, eller finder ordet forældre. I salme 128 står der: din hustru er en frugtbar vinranke, og dine sønner (ikke jeres sønner og ikke døtrene) er som olivenkviste omkring bordet — hvor i øvrigt hverken mor eller døtre havde plads.

I NT er der en interessant undtagelse. Da Josef og Maria kommer op til templet og finder Jesus, er det ikke som ventelig Josef, der kommer med bebrejdelser, det er Maria, og da siger hun: din far og jeg har søgt efter dig...

Hvis vi ser på Jesu stamtavler, bemærker vi, at mødrene kun nævnes hvor de var fremmede. Jøder i krig

måtte gerne gifte sig med tilfangede fremmede kvinder. Der var ikke nogen fare for den jødiske slægtsfortsættelse, for den sørgede kun manden for. I Jesu stamtavler er det altså mændene som fortsætter slægten. Man har i øvrigt en syrisk-sinaitisk version af Matthæus 1, 16, hvor det står: Josef, med hvem jomfru Maria var trolovet, avlede Jesus. Men denne udtryksmåde forkastede kirken altså.

Hvad kom den gamle opfattelse af kvinden nu til at betyde i oldkirken og i de senere århundreder?

Jo, den ligger bag ved Augustins og Thomas af Akvins teologi om kvinden, som den norske idehistoriker dr. Kari Børresen har behandlet i sin bog »Subordination et équivalence« (Oslo og Paris 1968).

Ellen Nielsens artikkel avsluttes i neste nr. av ST. OLAV.

NESTE
NUMMER AV BLADET
KOMMER
DEN 15. SEPT.

Ave Maria

(Forts. fra siste side)

testantiske kretser har man tatt konsekvensen av det og hvorfor ikke? I bunn og grunn behøver man ikke å gjøre stort mer enn å besinne seg på det kristne livs kjerne: en levende tro på Gud og Hans forsyn som kommer til uttrykk i viljen til å tjene Ham, ikke minst ved å tjene Hans skapninger, våre neste.

R. I. P.

Min kjære trofaste venninne
HELGA STORJORDET

gikk fra meg 2. august og ble gravlagt 9. august på Vestre Gravlund i Oslo.

Takk for all deltagelse.

BE FOR HENNE!

Lilly Braathen.

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 5. september: Messe i St. Olavs kirke kl. 19.

Deretter samvær i foreningslokalet.

Sogneprest Vranken holder foredrag m/lysbilder om: Kon-silene i kirkehistorien.

Alle interesserte damer er velkomne.

OSLO

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

OSLO

TASEN BOK- OG PAPIR A/S
ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

E. Sunde & Co. Rørleggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG

Ulvenveien 89, Økern, Oslo 5. Tlf. 67 77 84

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandlervarer
Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A/S

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

AVE MARIA

AV PATER ARNO GERRITSMÅ

8. sept.

Den 15. august markeres i den liturgiske kalender som festdagen for Marias opptagelse i himmelen, den åttende september som festdagen for Marias fødsel. Dette gir oss god anledning til en kort betraktning om Guds mor Maria.

Bortsett fra den katolske og den ortodokse kirke finnes det ikke noe kirkesamfunn hvor Maria har fått offisielt plass i de troendes andaktsliv. Dette kan til en viss grad forklares. Det dreier seg her vesentlig om trossamfunn som har tilknytning til reformasjonen. De bærer alle sammen mer eller mindre et preg av protest mot — blant annet — overdrevne former for helgendyrkelse. Denne protesten har ikke bestandig vært uberegtiget. Helgendyrkelse er ikke alltid blitt praktisert på en heldig måte. Dette gjelder også Mariadyrkelsen.

Men når dette er sagt må man dog spørre om protesten allikevel ikke har vært for radikal og om man i sin kritikk ikke har oversett et viktig moment. Maria er nemlig i høy grad det man kan kalle for en bibelsk skikkelse. Hun rager høyt blant de beste Guds tjenere vi møter såvel i det Gamle som i det Nye Testamente.

I evangeliet kalles hun for den «benådede» og «den velsignede blant kvinner». (Vi holder oss her med vilje til en luthersk oversettelse av grunn teksten.) Og det finnes ikke et sted i bibelen hvor disse høye kvalifikasjoner blir redusert eller dradd til tilbake. Bibelen lær oss ikke i tvil om det her dreier seg om en skapning som i ualminnelig grad har vært gjenstand for Guds nådes virkning, idet Gud valgte henne som mor til Hans Sønn.

Når et barn vekker stor oppsikt så faller det naturlig å rette søkelyset også på moren og her kommer bibelen oss igjen til hjelp. Vi møter Maria i evangeliet som et meget opphøyet og samtidig meget enkelt og beskjedent menneske. Det som hun særlig utmerker seg ved er hennes sterke tro og hennes spontane tjenestevillighet. Hvor vi møter henne i evangeliet er

hun gjerne til støtte og oppmuntring for andre. Hun påtar seg konsekvent en tjeners holdning. Dessuten eier hun en beundringsverdig tro. Hennes situasjon var slett ikke så enkel som man ofte mener. I virkeligheten måtte hun bære en tung skjebne. Dette klarte hun ved en urokkelig tro. Alt tyder på at troen stilte alvorlige krav til henne. Jesus selv, Hans budskap, Hans fremtid, alt dette var langt fra klart for henne. I templet i Jerusalem, da Jesus ikke var mer enn tolv år gammel oppsto det nærmest en konflikt. Maria skjønnte ikke hva Han mente da Han forsøkte å forklare for henne hva Han egentlig sto for. Men hennes tro var så sterk at hun ikke sviktet Ham. Hverken smerte eller tvil kunne rokke henne. Hun fulgte Ham bokstavelig helt til Golgata! Slik skil-

drer bibelen Maria for oss som et enestående eksempel på tro og tjenestevillighet.

Det er i grunnen merkelig at man ikke i alle kristne kretser har sett og vurdert Maria ut fra denne «bibelske» synsvinkel. Tro og tjenestevillighet er fundamentene for det kristne liv. Uten disse to er vi som kristne totalt utenfor.

Det er en kjent sak at Maria fortsatt for nokså mange kristne er en anstøtssten. Er dette nødvendig? Det heter idag at vi kristne har så meget tilfelles: Gud, Kristus, Guds ord, delvis sakramentene. Men hva med Maria? Er ikke hun med sin eksemplariske tro og tjenestevillighet en rik inspirasjonskilde for alle som tar det kristne budskap alvorlig? I noen pro-

(Forts. side 255)

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Faste medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.,

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.

Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 40 pr. år. Kr. 20 pr. ½ år. Utlandet kr. 45.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.